

Omzien naar elkaar

Bijdrage start actie Kerkbalans 2019
18 januari, Catharijneconvent, Utrecht

Dames en heren,

'Omzien naar elkaar' wordt door leden van de protestantse kerk als belangrijkste meerwaarde gezien van de kerk. Zo blijkt uit onderzoek. Ik ben hier blij mee.

Waarom? Omdat omzien naar elkaar een concretisering is van diep spirituele en existentiële geloofservaring door God niet weggekeken maar gezien te worden.

Ik moet hierbij altijd denken aan dat aangrijpende verhaal van Zacheüs: die kleine belastingambtenaar uit Jericho in de tijd van Jezus (Lucas 19). Om een of andere reden wilde hij Jezus zien. Maar wat veranderde zijn leven radikaal? De ervaring dat Jezus hem zag. In beeld zijn, gezien worden door God! Uitnodigend, belangstellend, ruimte biedend om zijn verhaal te vertellen en opnieuw te beginnen...

Omzien naar elkaar, zodat ik, zodat die ander ontdekt door God gezien en geteld te worden. Dit omzien van elkaar raakt het hart van kerkzijn.

Er wordt ook veel omgezien naar elkaar in de kerk. Mensen zijn verrast over de hoeveelheid kaarten die ze krijgen bij een ziekenhuisopname. Bij kerkleden hangen meestal meer kaartjes dan bij mensen die niet aan een kerk verbonden zijn. Soms ook van leden, die ze niet eens kennen, maar die toch de moeite nemen een kaartje te sturen.

Pastoraat, heet dat. Een belangrijk aspect van kerk-zijn: we - professionals: dominees, kerkelijk werkers, maar ook niet-professionals: ambtsdragers en gemeenteleden - zien naar elkaar om, we vragen naar elkaar- ook naar degene die niets van zich laat horen, naar degene die het moeilijk heeft en niet in staat is initiatief te nemen, of die inhoudelijk een heel ander standpunt inneemt dan ik.

Dit is een geweldig bijdrage van de kerk aan onze samenleving waarin eenzaamheid een groot probleem is. Eén op de vier ouderen voelt zich eenzaam; 200.000 ouderen zijn zelfs extreem eenzaam, vele dagen is er niemand met wie zij een woord kunnen wisselen, hooguit eens per maand vraagt iemand hen: hoe gaat het met u?...

Ook veel jongeren voelen zich eenzaam, middenin een druk leven, te midden van vele quasi vrienden of medestudenten... Het aantal studenten dat een poging doet tot zelfdoding ligt hoger dan het gemiddelde van onze samenleving! Omzien naar elkaar, gezien worden, is wezenlijk voor gezond menszijn, is een kerntaak van christen-zijn en daarmee van de kerk.

Pastoraat, gezien worden en omzien naar elkaar is wezenlijk geloofsgemeenschap. We leven en geloven niet op onszelf, op een eilandje, los van anderen, maar hebben het nodig zelf gezien te worden en de ander, elkaar, te zien. We hebben elkaar nodig. We steunen elkaar én, ook niet onbelangrijk: we vullen elkaar aan. Wat ik niet kan, dat doe jij, ik geef op mijn beurt weer wat ik kan geven en waar ik sterk in ben. Paulus vergelijkt de kerkgemeenschap met het lichaam van Christus, waarin ieder zijn bijdrage heeft (1 Kor. 12).

Tegelijk is er ook een gevaar. Veel plaatselijke geloofsgemeenschappen zeggen van zichzelf: we zijn een fijne gemeenschap. Dat is geweldig natuurlijk. Maar in de onderlinge fijne sfeer schuilt ook een risico in. Gemeenschap kunnen gesloten raken; voor

buitenstaanders moeilijk bereikbaar. Een nieuwkomer vaak wordt niet gezien. Denk aan het koffiedrinken na de kerkdienst. De meeste plaatselijke gemeenten geven toe dat een nieuwkomer daar vaak op zichzelf blijft staan met zijn kopje koffie of thee. Omzien juist ook naar onbekenden, vreemden of andersdenkenden gaat ons niet zo goed af. Hoe kunnen we omzien naar elkaar *verbreden* naar nieuwe mensen? Dat is een hoge roeping en uitdaging. Jezus ging ons erin voor! Geen gemakkelijke roeping.

Anja Michielse, bijzonder hoogleraar 'empowerment kwetsbare ouderen' stelt dat in veel omzien naar elkaar het ontbreekt aan diepgang en werkelijke interesse. Ook in de kerk! Er worden veel maaltijden en laagdrempelige ontmoetingen georganiseerd door kerken en andere organisaties, waar mensen zich eenzaam voelen te midden van velen. Eenzaamheid wordt pas doorbroken als iemand echt gezien en gehoord wordt, als hij ervaart: de ander geeft om mij, hoort mij echt, verliest mij niet uit het oog als ik niet meer kom of kan komen. Omzien naar elkaar gaat dus verder dan een gesprekje of af en toe een maaltijd. Het gaat om werkelijk interesse, meeleven en inzet voor elkaar, waardoor wederzijdse betrokkenheid groeit.

Is voor dit omzien naar elkaar nu geld nodig? Gaat immers om aftrap actie Kerkbalans. Antwoord: ja! Zeker geloof is geschenk. We worden uit liefde door God gezien. Om niet. Dit wordt ons elke week verkondigd. Geloof leeft van genade, is geschenk! Zeker. En toch is er geld nodig. Navolging van Christus kost veel: overgave, tijd, inzet, omzien en geld. Geld voor verkondiging, liturgie, toerusting, huis van de kerk. Allemaal bedoeld om ons op te roepen en toe te rusten onszelf en de ander te zien met de ogen van God. Geld niet als machtsmiddel ('wie betaalt bepaalt') maar als instrument, bril die onze ogen scherpt om in het voetspoor van Jezus naar elkaar om te zien.

Ik hoop dat velen ook in 2019 van harte bijgedragen aan het bijzondere ooginstrument dat kerkbalans heet. Het doel is het meer dat waard: jezelf en die ander zien met de ogen van God.

Daar knapt niet alleen een kerkmens maar heel onze samenleving van op!

dr. René de Reuver
scriba generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland